

Guillain–Barré-szindróma

DR. DÉZSI LÍVIA, DR. BABARCZY KRISTÓF, DR. CSÁTI ANETT, DR. KLIVÉNYI PÉTER

A Guillain–Barré-szindróma és variánsai egy heterogén, akut neurológiai betegségcsoport. Patomechanizmusuk összetett és nem egyértelműen tisztázott. A diagnózist a klinikai tünetek, az akut neurológiai tüneteket megelőző infekció, a liquor-vizsgálat és az elektroneurográfia segítségével állapítjuk meg. Rendelkezésre áll evidenciákon alapuló immunmoduláns kezelés, amit javasolt mielőbb elkezdeni; az IVIG és a plazmaferezis hatékonyságát számos klinikai vizsgálat igazolja. A betegség korai felismerése és kezelése, valamint a szövődmények gyors észlelése és ellátása meghatározza a hosszú távú kimenetelt. A prognózis összességében jó, de számos beteg gyógyul maradványtünetekkel.

BEVEZETÉS

A ma Guillain–Barré-szindróma (GBS) néven emlegetett kórkép első tünettani leírása 1859-re nyúlik vissza és Jean Baptiste Octave Landry nevéhez fűződik. Az általa megfigyelt „akut aszcendáló paresis”, areflexia és szenzoros tünetek kísérté betegség különálló entitásként 1916-ban a George Guillain, Jean-Alexandre Barré és André Strohl által írt esetközlések révén vonult be a szakirodalomba. E három neurológus vette észre, hogy a betegek liquorában a fehérjekoncentráció megemelkedik, míg a fehérvérsejtszám normális marad („dissociation albumino-cytologique”) – ez megkülönböztette e szindrómát az egyéb, infekciókhoz társuló flaccid paresistól.¹

A GBS előfordulása világviszonylatban nem pontosan ismert. A legtöbb epidemiológiai adat Észak-Amerikából és Európából származik, ezek alapján az éves incidencia a felnőtt populációra vetítve 1-2/100 000 főre becsülhető. A gyakoriság az életkor előrehaladtával növekszik, évtizedenként körülbelül 20%-kal. A nemek aránya nem

kiegyenlített, a férfiaké enyhén meghaladja a nőkéét. Az előfordulás földrajzi régióként is változik, ebben genetikai tényezők mellett mikroorganizmus-törzsek különböző elterjedési mintázata játszhat szerepet. Bizonyos járványok után az incidencia növekedését figyelték meg.^{2,3}

ETIOLÓGIA ÉS PATOMECHANIZMUS

Az esetek közel kétharmadában az első tüneteket kevesebb mint négy héttel megelőző gasztrointesztinális vagy felső légúti infekció szerepel a betegek anamnézisében. Számos mikroorganizmust azonosítottak, amelyek szerepet játszhatnak a betegség kialakulásában. A baktériumok közül a *Campylobacter jejuni* emelendő ki, amely hozzávetőleg 25%-ban áll a GBS hátterében. A kórkép összefüggésbe hozható még a *Haemophilus influenzae*, *Mycoplasma pneumoniae* baktériumokkal, *Epstein–Barr* (EBV), *Cytomegalovirus* (CMV), *hepatitis E* vírusokkal is. Továbbá, a közelmúltban zajlott endémiák hívták fel a figyelmet a *Zika* vírus etiológiai szerepére.

DR. DÉZSI LÍVIA

Egyetemi tanársegéd, neurológus, Szegedi Tudományegyetem, Szent-Györgyi Albert Klinikai Központ, Neurológiai Klinika

Hasonlóképpen, a COVID-19-pandémia során észlelt esetek felvetik a SARS-CoV-2 kóroki voltának lehetőségét, azonban ezzel kapcsolatban ellentmondóak az adatok.^{2,4}

A mikroorganizmusokon túl, vakcinációkat követően megfigyelt gyakoribb megbetegedések alapján számos oltóanyag esetén felmerült a gyanú azok potenciális rizikóemelő hatásával kapcsolatban. Bizonyított, számottevő esetszám-emelkedést és ok-okozati kapcsolatot azonban csak az Egyesült Államokban, 1976-ban zajlott H1N1-járvány alkalmával beadott, illetve néhány korábbi rabies vakcinával kapcsolatban sikerült igazolni. Az influenzaoltásokkal kapcsolatban egyértelműen megállapítható, hogy a vakcináció kevésbé emeli a GBS kockázatát, mint maga a megelőzni kívánt infekció^{2,3} (1. táblázat).

01. TÁBLÁZAT ▼

A betegség kialakulásában szerepet játszó mikroorganizmusok és vakcinák

▶ Baktériumok	<i>Campylobacter jejuni</i> <i>Mycoplasma pneumoniae</i> <i>Haemophilus influenzae</i>
▶ Vírusok	EBV CMV HEV Influenza A vírus Zika-vírus SARS-CoV-2
▶ Vakcinák	Influenza A, H1N1 altípus (1976) Rabies

EBV: Epstein-Barr-vírus; **CMV:** cytomegalovírus; **HEV:** hepatitis E vírus; **SARS-CoV-2:** súlyos akut légzőszervi szindróma-koronavírus 2

A *Campylobacter*-speciességekkel asszociált esetek gyakrabban primer axonkárosodással és súlyosabb prognózissal járnak. Az axonális variánsok patogenezise jól tisztázottnak látszik, középpontjukban a molekuláris mimikri áll. Ennek lényege, hogy bizonyos *Campylobacter jejuni*-törzsek sejtfalában található lipooligo-

szacharidok (LOS) az axolemmát alkotó glikolipidekkel (gangliozid GM1, GD1a, GQ1b) azonos epitópotakat tartalmaznak, s így a humorális immunválasz során ellenük képződő specifikus antitestek a Ranvier-befűződések (nodiumok) membránjával keresztreagálnak. A kitapadó antitestek egy részről a kálium- és nátriumcsatornák áteresztőképességének megváltoztatása révén kondukciós blokkot, más részről komplementaktivációt és következményes makrofáginváziót idéznek elő. Az immunreakció mértékétől függ, hogy reverzibilis vezetési zavar vagy teljes axonmegszakadás, majd Waller-féle degeneráció révén kiterjedt axonpusztulás jön létre, ami nagyrészt irreverzibilis. Az Európában elterjedt akut gyulladós demielinizációs polyneuropathia (AIDP), illetve a távol-keleti országokban dominálónan előforduló akut motoros axonális neuropathia/akut motoros és szenzoros axonális neuropathia (AMAN/AMSAN) eltérő földrajzi előfordulása nem magyarázható csupán a baktériumtörzsek különböző eloszlásával. Úgy tűnik, hogy az autoreaktív antitestképződés csak az arra „fogékony” egyéneknél alakul ki.^{2,5}

A kórkép másik fő típusában, az AIDP-ben elsődlegesen a Schwann-sejtek károsodnak, szegmentális demielinizáció alakul ki, az axonkárosodás járulékos, mértéke variábilis. Itt a patomechanizmus kevésbé tisztázott. Bár számos mielin-struktúrfehérje (pl. P2, P0, PMP22) proteinek, illetve a paranodális elhelyezkedésű meosin vagy neurofascin) és membrán glikolipid autoantigén szerepe e variánsnál is felmerült, specifikus autoantitestek jelenléte sokszor nem igazolható, és azok kóroki szerepe nem egyértelmű. A hisztológiai tanulmányok arra utalnak, hogy a korai fázisban jelentősebb szerepet kap a sejt immunválasz, mint AMAN-ban. Karakterisztikus eltérés az endoneurialis teret kitöltő limfocitás beszűrődés, a lamina basalist át-lépő, mielint leválasztó makrofág jelen-

léte, valamint a Schwann-sejtek vacuolaris degenerációja.⁶

Az AIDP és AMAN patomechanizmusát sémásan a 1. ábrán foglaljuk össze.

KLINIKAI MEGJELENÉS

Típusos klinikai kép

A központi idegrendszer érintettségének hiánya mellett kialakuló, rapidan progresszív kétoldali alsó és/vagy felső végtagi gyengeség esetén a GBS gyanúja minden esetben felmerül.

A GBS klasszikus szenzomotoros formájára, az AIDP-re jellemző a disztálisan megjelenő érzékszavarhoz társuló végtaggyengeség. A paresis jellegzetesen az alsó végtagokban kezdődik, majd felszálló gyengeség formájában terjed tovább a felső végtagokra, illetve a cranialis izomzatra. Az inreflexek renyhék vagy kiesettek. Gyakran jelentkezik dysautonomia, vérnyomás-ingadozás, aritmia, pupilla-funkciózavar, vizeletürítési zavar és paralyticus ileus képében. A gyakran megjelenő fájdalom lehet mind izom-, mind radicularis, mind neuropathiás jellegű. A GBS monofázisos betegség, kezdete akut vagy szubakut, a mozgáskorlátozottság két héten belül kialakul. A progresszív fázisban a betegek 20–30%-ánál jelentkezik légzési elégtelenség.⁷

Atípusos klinikai megjelenés

A GBS atípusos tünetekkel is jelentkezhet. Ilyen esetekben a kétoldali gyengeség és a szenzoros tünetek aszimmetrikusan, túlnyomórészt proximálisan vagy disztálisan, bármely végtagon megjelenhetnek egyidejűleg. Továbbá súlyos diffúz fájdalom vagy izolált agyidegbénulás is jelezheti a betegséget.²

Speciális variánsok

A GBS számos altípusa ismert, amelyek a klinikai, elektrofiziológiai és szövettani megjelenésükben különböznek (2. táblázat).⁸

02. TÁBLÁZAT

A Guillain–Barré-szindróma altípusai és azok klinikai és elektrofiziológiai jellegzetességei

GUILLAIN–BARRÉ-SZINDRÓMA VARIÁNSAI	FŐ KLINIKAI MEGJELENÉS	ELEKTROFIZIOLÓGIAI JELLEGZETESSÉGEK (ENG)	ANTITESTEK (IgG, IgM, IgA)
▶ Akut gyulladáshoz demielinizációs polyneuropathia (AIDP)	Szenzomotoros GBS Agyideg-érintettség Autonóm diszfunkció Fájdalom	Demielinizációs polyneuropathia – csökkent vezetési sebesség – megnyúlt DML – megnyúlt F-hullám-latencia – fokozott temporalis dispersio – kondukciós blokk a suralis SNAP amplitúdó gyakran megtartott	GT1b
▶ Akut motoros axonális neuropathia (AMAN)	Tisztán motoros GBS Ritkán agyideg-érintettség Gyors progresszió Lassú, inkomplett felépülés	Axonális polyneuropathia – csökkent CMAP amplitúdó – izoláltan kiesett F-válasz – kondukciós blokk – SNAP normális	GM1a GM1b GD1a GalNAc-GD1a
▶ Akut motoros és szenzoros axonális neuropathia (AMSAN)	Súlyos AMAN Szenzoros tünetek	Axonális polyneuropathia – csökkent SNAP amplitúdó vagy SNAP nem azonosítható	GM1 GD1a
▶ Pharyngo-cervico brachialis variáns	Jelentős oropharyngealis, arc-, nyak- és vállövi izomgyengeség	Normális Ritkán a felső végtagokon axonális neuropathia	GT1a >GQ1b >>GD1a
▶ Miller–Fisher-szindróma	Ataxia Ophthalmoplegia Areflexia	Normális A szenzoros vezetés során diszkrét eltérések H-reflex jelenléte előfordulhat	GQ1b GT1a

AIDP: akut gyulladáshoz demielinizációs polyneuropathia; **AMAN:** akut motoros axonális neuropathia; **AMSAN:** akut motoros és szenzoros axonális neuropathia; **CMAP:** összetett motoros akciós potenciál; **DML:** disztális motoros latencia; **ENG:** elektroneurográfia; **GBS:** Guillain–Barré-szindróma; **SNAP:** szenzoros idegi akciós potenciál

gerinc MR-vizsgálat során igazolódott gyöki gadolíniumhalmozás megerősíti a diagnózist. Továbbá differenciáldiagnosztika szempontjából alkalmas a gerincvelői kompresszió vagy a myelitis transversa kizárására.

A perifériás idegek ultrahangvizsgálattal megnagyobbodott cervicalis idegyökök igazolhatók már a betegség korai szakaszában.⁸

Differenciáldiagnózis

Amennyiben a mozgáskorlátozottság 24 órán belül vagy 4 héten túl alakul ki, továbbá más specifikus klinikai tünet vagy laboratóriumi eltérés is jelen van, egyéb diagnózisok megfontolása szükséges (3. táblázat).^{2,12}

TERÁPIA

A betegek monitorozása

A GBS sürgősségi neurológiai kórkép. Progressziója lehet gyors ütemű súlyos végtaggyengeséget, légzési elégtelenséget vagy autonóm diszfunkciót és kardiovaszkuláris szövődményeket előidéző állapot, ezért a diagnózis felállítása vagy alapos gyanúja esetén javasolt a beteg felvétele neurológiai osztályra és szoros megfigyelése, monitorozása. A légzési funkció monitorozására megfigyeljük a légzési segédizmok használatát, felmérjük meddig tud a beteg egy mély légvételt követően hangosan számolni. Emellett eszközösen ajánlott a vitálkapacitást, a maximális kilégzési és belégzési térfogatot mérni. Az izomerőt a nyakizmokban, a karokban

és az alsó végtagokban a szokásos módon, skálák segítségével monitorozzuk. Emellett a köhögés és a nyelés erejét is ajánlott dokumentálni. A mozgáskorlátozottság értékelésére szolgál a GBS mozgáskorlátozottsági (disability) skála. Az autonóm funkciók monitorozása kiterjed a vérnyomás és pulzus mérésére, EKG-vizsgálatra, a vizelet- és székletretenció észlelésére. A betegek hozzávetőleg egyharmada igényel intenzív osztályos felvételt súlyos bulbaris tünetek vagy légzési elégtelenség kialakulása miatt.¹³

Intenzív osztályos felvétel és légzéstámogatás

Intenzív osztályos felvétellel a fokozódó légzési nehezítettség, a fenyegető légzé-

si elégtelenség, a jelentős vérnyomás- és pulzusszám-ingadozással jellemezhető súlyos kardiovaszkuláris instabilitás, a dysphagia, vagy a gyenge köhögési reflex, valamint az izomgyengeség gyors progressziója esetén kerülhet sor, hozzávetőleg a betegek egyharmadánál. A fenyegető légzési elégtelenség klinikai jele lehet a nyugalomban vagy enyhe terhelésnél, mint például beszéd során megjelenő dyspnoe, a légzési segédizmok igénybevétele, a tachycardia és a tachypnoe. Egyszerű felmérése a fenyegető légzési elégtelenségnek, ha a beteg képtelen egy légvétellel 15-ig számolni. A klinikai jelek mellett fenyegető légzési elégtelenségre utal a hypoxia, pulzoximéterrel vagy a vérgázparaméterek alapján megállapítva.² A „20/30/40-es szabály” szerint annál a betegnél, akinek vitálkapacitása kisebb mint 20 ml/kg, a maximális belégzési térfogata kisebb mint 30 cmH₂O vagy a maximális kilégzési térfogata kisebb mint 40 cmH₂O, fennáll a légzési elégtelenség kockázata.²

Az intubáció hypoxia, gyorsan hanyatló légzési funkció, gyenge köhögés vagy aspiráció gyanúja esetén válhat szükségessé, 15 ml/kg alatti FVC értékek-nél.¹⁴ A betegek 22%-a igényel asszisztált lélegeztetést az első héten.² Ennek kockázatát méri fel az Erasmus GBS légzési elégtelenség skála (EGRIS), amely 0 és 7 között pontozza a rizikót, az izomerő, a facialis és/vagy bulbaris paresis és a tünetek kezdete és a hospitalizációs igény között eltelt napok száma alapján; ahol a magasabb szám magasabb kockázatot képvisel. Tartósan fennálló légzési elégtelenség és légzéstámogatási igény esetén tracheostomia javasolt. Az axonvesztéses kórforma, a kiesett motoros válaszok ENG-vizsgálaton és a súlyos felső végtagi paresis az intubációt követően egy héttel képeznek magas rizikót a tartós lélegeztetési igényre és ilyenkor a korai tracheostomia megfontolandó.¹⁵

03. TÁBLÁZAT

A Guillain-Barré-szindróma differenciáldiagnózisa

LOKALIZÁCIÓ	BETEGSÉG	
▶ Központi idegrendszer	Agytörzs gyulladása vagy fertőzése	Sarcoidosis Sjögren-szindróma Neuromyelitis optica
	A gerincvelő gyulladása vagy fertőzése	Sarcoidosis Sjögren-szindróma Akut myelitis transversa
	Malignitás	Leptomeningealis metastasis Neurolymphomatosis
	Agytörzsi vagy gerincvelői kompresszió Agytörzsi stroke	
▶ Alsó motoneuron	Vitaminhiány	Wernicke-encephalopathia Funicularis myelosis
	Akut flaccid myelitis	Poliomyelitis West Nile vírus okozta anterior myelitis
	Degeneratív betegségek	Amyotrophiás lateral sclerosis Progresszív spinalis izomatófia
▶ Idegyökök	Gyulladás	Lyme-kór CMV, HIV, EBV, VZV
	Kompresszió	
	Leptomeningealis malignitás	
▶ Perifériás ideg	Akut kezdetű krónikus immunmediált demielinizációs polyneuropathia (CIDP)	
	Metabolikus vagy elektrolitzavar	
	Vitaminhiány	B ₁ , B ₁₂ , E
	Toxinok	Drog, alkohol, ólom, tallium, arzén
	Critical illness polyneuropathia Vasculitis	
▶ Neuromuscularis junctio	Myasthenia gravis Botulizmus Szervesfoszfát-mérgezés	
	▶ Izom	Critical illness myopathia Mitochondriális betegség Akut rhabdomyolysis Polymyositis Dermatomyositis

Immunmoduláns kezelés

Az immunmoduláns kezelésnek két alappillére az intravénás immunglobulin (IVIg) kezelés és a plazmaferézis, melyek a klinikai vizsgálatok tanúsága szerint egyenlő hatékonysággal rendelkeznek. Sem az intravénás, sem a *per os* kortikoszteroid terápia nem bizonyult hatékonynak, alkalmazása ezért nem ajánlott. Kévs vizsgálat történt immunszuppresszív szerekkel GBS-ben, és az ezzel kapcsolatos evidenciák gyengék.^{8,16}

Az immunmoduláns kezelést javasolt minden betegnél elkezdni, amennyiben képtelen önállóan 10 métert gyalogni, és megfontolandó gyors progressziót mutató izomgyengeség, bulbaris tünetek, autonóm diszfunkció és légzési nehezítettség esetén. A klinikai vizsgálatok során az intravénás immunglobulint két héten belül, a plazmaferézist négy héten belül kezdték meg. Az ezt meghaladó betegség tartam után megkezdett immunterápiával kapcsolatban nem áll rendelkezésre megfelelő evidencia, de a mindennapi klinikai gyakorlatban az immunterápia minden beteg esetében megfontolandó a betegség kezdetétől eltelt idő, a tünetek súlyossága és a rosszabbodás üteme alapján és javasolt mielőbb elkezdni, az idegszálak további károsodásának megelőzése céljából.²

• Plazmaferézis a GBS kezelésében.

A plazmaferézist a nyolcvanas évek óta alkalmazzák GBS kezelésére. Eltávolítja a szérumból a patogén ellenanyagot, az immunkomplexeket és citotoxikus anyagokat, melynek eredményeképpen gyorsítja a javulást, lerövidíti a felépülés tartamát. Egy összesen 649 beteg kezelését elemző metaanalízis eredménye alapján a plazmaferézis gyorsítja a javulást, biztonságos, csak enyhén növeli a relapszus kockázatát. A kezelés mellékhatásai: folyadékterhelés, thrombosis a kanül beszúrás helyén.¹⁴ A plazmaferézist 10 napon keresztül, másnaponta alkalmazzuk. Egy alkalommal 200–250 ml plazma/testsúly kg

cseréje történik. Az immunadszorpció egy alternatívája a plazmaferézisnek GBS-ben; és egy klinikai vizsgálat eredményei szerint a két kezelés nem különbözik a kimenetel tekintetében. A szelektív immunadszorpció nem volt kevésbé hatékony, mint az IVIG kezelés egy kritikus állapotú GBS betegek bevonásával végzett vizsgálatban.^{2,13}

• **Intravénás immuglobulin GBS kezelésében.** A GBS patomechanizmusa összetett, celluláris és humorális folyamatok vezetnek az idegek károsodásához, amint ezt az előző fejezetekben részleteztük. Az IVIG hatásmechanizmusa GBS-ben bonyolult, nem teljesen tisztázott és csak részben tulajdonítható a patogén ellenanyag dóziszfüggő neutralizálásának anti-idiotípus ellenanyagok révén. Ennek következtében nem jön létre a komplementaktiváció és a komplement mediált citotoxicitás. Emellett az IVIG meggátolja a patogén ellenanyag kötődését a célantigénhez, komplementgátló hatást fejt ki, módosítja az Fc receptorok expresszióját, telíti az IVIG turnoverében szereplő neonatális Fc receptorokat és módosítja a T-sejt-választ; növeli a regulátoros és szuppresszor T-sejtek számát és csökkenti a T-helper sejt szubpopulációt, valamint az effektor molekulák termelését, továbbá semlegesíti a gyulladáskeltő citokineket és gátolja a B-sejteket.¹⁷

Az IVIG hatékonyságát számos klinikai vizsgálat igazolta GBS-ben.^{13,17} A klinikai vizsgálatok adatai szerint a legjobb eredményt a tünetek kezdetét követően két héten belül elkezdve érjük el. Az IVIG dózisa 0,4 g/ttkg öt napig alkalmazva. Egy retrospektív vizsgálat eredményei alapján a valós testsúly helyett az ideális testsúly vagy a korrigált testsúly alkalmazásával 20%-kal csökkenthető a kezelés költsége. Az ideális testsúly férfiaknál 50 kg, nőknél 45,5 kg, amihez minden 152 cm feletti 2,5 cm magasságra 2,3 kg-t adunk hozzá. A korrigált (adjusted) testsúly a túlsúlyos betegeknél használandó, akik 20%-kal meghaladják az

ideális testsúlyt, a kiszámolás képlete a következő: korrigált súly = ideális súly – 0,4 × (tényleges súly – ideális súly).¹⁸

Az IVIG mellékhatásai között megkülönböztetünk azonnali mellékhatásokat, mint a fejfájás, az allergia, vagy később megjelenőket, mint az aszeptikus meningitis, a trombotikus események, a posterior reverzibilis encephalopathia szindróma vagy a veseelégtelenség.¹⁷

• Az IVIG és a plazmaferézis összehasonlítása és kombinált kezelés.

GBS-betegek részvételével végzett összehasonlító randomizált vizsgálatokban az IVIG és a plazmaferézis hatékonysága nem különbözött, így a mindennapi gyakorlatban a választást sok esetben a beteg társbetegségei vagy az adott kezelés elérhetősége határozza meg. Klinikai vizsgálatok során több esetben került sor a plazmaferézis kezelés felfüggesztésére, IVIG-gel összehasonlítva. Az IVIG kezelés némileg kevesebb mellékhatással jár, és hemodinamikailag instabil betegeknél ez a választandó kezelés.^{13,17}

Amennyiben a beteg nem reagál az elsőként választott kezelésre, annak folytatása vagy ismétlése próbálható, így 2 g/ttkg összdózis IVIG után megismételhető a kezelés, melyet egy közelmúltban lezárt klinikai vizsgálatban értékelték, illetve öt alkalommal plazmaferézis hatástalansága esetén még néhány alkalommal megismételhető, bár ezzel kapcsolatban nem áll rendelkezésre megfelelő evidencia. A két kezelés ötvözése nem javította a kimenetelt és nem rövidítette a betegség tartamát. A mindennapi gyakorlatban a klinikus szembesülhet az egyik vagy másik első választandó kezelés sikertelenségével, mely esetben egy súlyos beteg ellátása során az evidenciák hiányában is megpróbáljuk a másik első választandó kezelést alkalmazni. Ilyenkor érdemesebb plazmaferézissel kezdeni a kezelést, és amennyiben a beteg állapota nem javul, IVIG-gel folytatni, hiszen elméletileg a plazmaferézis eltávolítja

a pár nappal korábban adott IVIG-et.² IVIG kezelés ismétlésével kapcsolatban klinikai vizsgálat zajlik.

A betegek 10%-ánál észlelhető kezeléssel összefüggő fluktuáció (treatment related fluctuation), mely esetben az immunterápia alkalmazása során átmeneti javulást követően, a betegség lefolyásának első két hónapján belül a beteg állapota rosszabbodik. Feltehetően ilyenkor hatásos a kezelés, de az immunbetegség még aktív fázisában van, ami magyarázatot adhat a súlyosbodásra. Ezeknél a betegeknél ajánlott az első kezelés megismétlése, bár az ezzel kapcsolatos evidencia nem áll rendelkezésre.² Két hónap után bekövetkező progresszió esetén inkább akut kezdetű CIDP a valószínű diagnózis.

• **Egyéb immunterápiák.** Az intravénás methylprednisolon kezelés monoterápiában alkalmazva hatástalan, ezért nem javasolt, IVIG-gel kombinálva gyorsíthatja a javulást, de nem javítja a hosszú távú kimenetelt. Az orális készítmények ezzel szemben késleltetik a javulást. Összességében a kortikoszteroid terápia nem javasolt GBS kezelésére. Az immunmoduláló kezelések közül a komplement inhibitor eculizumabban történtek vizsgálatok. Egy japán vizsgálatban, noha 24 hónapnál az eculizumab jelentős funkcionális javulást eredményezett GBS-betegekben, így a betegek több mint 90%-a vált önállóan járóképessé és 74%-a volt képes futni (szemben a 71,9%-os és 18%-os értékekkel a placebocsoportban), a vizsgálat összességében nem érte el a kitűzött végpontjait és további vizsgálatokat javasolnak.¹⁶

• **A GBS-variánsok kezelése.** A Miller–Fisher-szindróma jó spontán gyógyulási hajlamot mutat, nem igényel minden esetben immunterápiát, de lényeges a betegek monitorozása a neurológiai tünetek és a légzés tekintetében. Ezzel szemben a Bickerstaff-féle agytörzsi encephalitis súlyos kórforma, kezelése plazmaferézissel vagy IVIG-gel ajánlott, noha ezzel kapcsol-

atban kevesebb evidencia áll rendelkezésre. Terhes betegeknél, továbbá gyermekeknek úgy az IVIG, mint a plazmaferézis alkalmazható.

A szövődmények megelőzése

A betegség szövődményei jelentős tényezői a morbiditásnak és mortalitásnak GBS eseteiben. A társuló vegetatív diszfunkció miatt a vitális paraméterek monitorozása lényeges a GBS-ben szenvedő betegeknél a szövődmények megelőzése, felismerése és gyors kezelése céljából.¹⁵ A magas vérnyomás kezelésére rövid hatású vérnyomáscsökkentő szerek ajánlottak, mint béta-blokkolók vagy nitroprusszid. Hypotensio esetén parenterális folyadékbevitel, bradycardia esetén atropin, ingerületvezetési zavar esetén ideiglenes pacemaker alkalmazása válhat szükségesé. Fontos a beteg megfelelő táplálása, szükség esetén nasogastricus szondán vagy parenteralisan.

Egyaránt fontos szempont a mozgáskorlátozottságból adódó szövődmények (mélyvénás thrombosis, tüdő-embolia, decubitusok) kialakulásának megelőzése, továbbá a fertőzések korai felismerése. A facialis paresises betegeknél figyelmet kell fordítani a cornea védelmére, a cornea-sérülések és -fertőzés kialakulásának megelőzése céljából. A mélyvénás thrombosis megelőzésére kis molekulatömegű heparinok mellett a kompressziós harisnya alkalmazása javasolt. Figyelmet kell fordítani a neurogén hólyag, a székrekedés vagy a hasmenés kezelésére, a fájdalom és a szorongás enyhítésére. A korai rehabilitációhoz tartozik a beteg megfelelő pozicionálása, a passzív és az aktív gyógytorna, amelyek az izomerő javítása mellett segítenek a kontraktúrák és a különböző szövődmények (pl. mélyvénás thrombosis) megelőzésében. A korai rehabilitáció részét képezi a beszédterápia és a dysphagia kezelése, utóbbi a nyelészavarból adódó szövődmények (pl. aspiráció) megelőzését

célozza. A betegek állapota hosszú távon, még két év után is javulhat, ezért javasolt hosszú távon a rendszeres gyógytorna folytatása.^{2,13}

A fájdalom kezelése

Számos beteg szenved fájdalomtól, ami lehet a mozgáskorlátozottságból adódó ízületi fájdalom vagy a betegség patomechanizmusával magyarázható neuropathias jellegű fájdalom. A fájdalom kezelésében a szokásos analgetikumok és nem szteroid gyulladáscsökkentő szerek mellett szerepet kapnak az antiepileptikumok, mint a carbamazepin, a gabapentin és a triciklikus antidepresszánsok (pl. amitriptilin). Az opiátok tartós használata kerülendő az ileus eleve fennálló kockázata miatt. A TENS kezelés csökkenti az izomfájdalmakat. A pszichés támogatás is lényeges a fájdalom és mozgáskorlátozottság okozta szenvedés csökkentésére. A betegség jelentős maradványtünete a fáradékonyság, amely a beteg életminőségére és pszichoszociális teljesítményére egyaránt hatással van, utóbbira kifejezettebben, mint a szomatikus maradványtünetek. A gyógytorna, az alvás minőségének javítása, a fájdalom csökkentése és szükség esetén pszichés támogatás és antidepresszáns kezelés beállítása csökkenthetik a fáradékonyságot.¹³

PROGNÓZIS

Hat hónap alatt a betegek 80%-a visszanyeri a járóképességét. Ennek a valószínűségét a módosított Erasmus GBS kimeneteli skálán (mEGOS) mérjük fel. Még a lélegeztetést igénylő és a tetraplegiás betegek is jelentősen javulnak az első évben. Halálos kimenetel az esetek 3–10%-ában következik be, főként idős betegeknél vagy olyan esetekben, amikor a tünetek eleve súlyosak voltak. Oka a betegség szövődményeiben keresendő.

Az esetek 2–5%-ában ismétlődhet a betegség, míg 5%-ban a betegség hullámból lefolyása vagy tartós, nyolc hetet megha-

ladó progressziója alapján a diagnózis akut kezdetű CIDP-re módosul. Tartós problémát okozhatnak a fennmaradó izomgyengeség és mozgáskorlátozottság mellett a betegek 60–80%-ánál a fáradékonyság, 30–40%-ánál a neuropathiás fájdalom és a depresszió. A betegek ellátása a gyógyulás időszakában is csapatmunka, melyben a neurológus mellett rehabilitációs szakorvos, fizioterapeuta, ergoterapeuta, szükség szerint pszichológus, pszichiáter vesznek részt.

Nyilatkozat. A szerzők a cikk megírása, illetve a kutatómunka során anyagi támogatásban nem részesültek. A szerzőknek a cikk témájával kapcsolatos érdekeltsége nincs. A dolgozat nem sérti a Helsinkii Deklaráció előírásait.

Levelezési cím:

dezsi.livia@med.u-szeged.hu

A szerzők munkahelye:

Dr. Dézsi Lívia: egyetemi tanársegéd, neurológus,
Dr. Babarczy Kristóf: klinikai szakorvos, neurológus,
Dr. Csáti Anett: PhD, klinikai szakorvos, neurológus,

Dr. Klivényi Péter: tanszékvezető egyetemi tanár, az MTA doktora, Szegedi Tudományegyetem, Szent-Györgyi Albert Klinikai Központ, Neurológiai Klinika

Irodalom:

1. Goodfellow JA, Willison HJ. Guillain-Barre syndrome: a century of progress. *Nat Rev Neurol* 2016;12:723–731
2. Leonhard SE, Mandarakas MR, Gondim FAA, Bateman K, Ferreira MLB, Cornblath DR, et al. Diagnosis and management of Guillain-Barre syndrome in ten steps. *Nat Rev Neurol* 2019;15:671–683
3. Malek E, Salameh J. Guillain-Barre Syndrome. *Semin Neurol* 2019;39:589–595
4. Koike H, Chiba A, Katsuno M. Emerging Infection, Vaccination, and Guillain-Barre Syndrome: A Review. *Neurol Ther* 2021;10:523–537
5. Wijdicks EF, Klein CJ. Guillain-Barre Syndrome. *Mayo Clin Proc* 2017;92:467–479
6. Kaida K. Guillain-Barre Syndrome. *Adv Exp Med Biol* 2019;1190:323–331
7. Fokke C, van den Berg B, Drenthen J, Walgaard C, van Doorn PA, Jacobs BC. Diagnosis of Guillain-Barre syndrome and validation of Brighton criteria. *Brain* 2014;137:33–43
8. van den Berg B, Walgaard C, Drenthen J, Fokke C, Jacobs BC, van Doorn PA. Guillain-Barre syndrome: pathogenesis, diagnosis, treatment and prognosis. *Nat Rev Neurol* 2014;10:469–482
9. Sejvar JJ, Kohl KS, Gidudu J, Amato A, Bakshi N, Baxter R, et al. Guillain-Barre syndrome and Fisher syndrome: case definitions and guidelines for collection, analysis, and presentation of immunization safety data. *Vaccine* 2011;29:599–612
10. Yoshikawa K, Kuwahara M, Morikawa M, Fukumoto Y, Yamana M, Yamagishi Y, et al. Varied antibody reactivities and clinical relevance in anti-GQ1b antibody-related diseases. *Neuro Neuroimmunol Neuroinflamm* 2018;5:e501
11. Uncini A, Ippoliti L, Shahrizaila N, Sekiguchi Y, Kuwabara S. Optimizing the electrodiagnostic accuracy in Guillain-Barre syndrome subtypes: Criteria sets and sparse linear discriminant analysis. *Clin Neurophysiol* 2017;128:1176–1183
12. Willison HJ, Jacobs BC, van Doorn PA. Guillain-Barre syndrome. *Lancet* 2016;388:717–727
13. Andary MT, Oleszek JL, Maurelus K, White-McCrimmon RY. Guillain-Barre Syndrome 2021. Available from: <https://emedicine.medscape.com/article/315632-overview>
14. Chevret S, Hughes RA, Annane D. Plasma exchange for Guillain-Barre syndrome. *Cochrane Database Syst Rev* 2017;2:CD001798
15. Chakraborty T, Kramer CL, Wijdicks EFM, Rabinstein AA. Dysautonomia in Guillain-Barre Syndrome: Prevalence, Clinical Spectrum, and Outcomes. *Neurocrit Care* 2020;32:113–120
16. Doets AY, Hughes RA, Brassington R, Hadden RD, Pritchard J. Pharmacological treatment other than corticosteroids, intravenous immunoglobulin and plasma exchange for Guillain-Barre syndrome. *Cochrane Database Syst Rev* 2020;1:CD008630
17. Dezsi L, Horvath Z, Vecsei L. Intravenous immunoglobulin: pharmacological properties and use in polyneuropathies. *Expert Opin Drug Metab Toxicol* 2016;12:1343–1358
18. Nguyen TP, Taylor RS. Guillain Barre Syndrome. *Stat Pearls*. Treasure Island (FL) 2021